

II. Philippos'un Doğu Trakya Politikaları ve Odrys Kralları

Ayşen Sina*

Özet

Trakya, tarihi dönemler boyunca stratejik konumu nedeniyle değişken dinamiklere sahip bir bölge olagelmıştır. Bu bölgeye egemen olan Pers, Atina ve Sparta gibi devletler, MÖ 4. yüzyılda artık gücünü kaybeder ve yeni güçlerin egemenliğine açık bir hale gelir. Buna neden olan Peloponnesos savaşlarının yol açtığı siyasi parçalanmışlık, ekonomik zorluklar ve thalassokraziyle güçlenen Atina'ya duyulan güvensizlik gibi etkenler önemli rol oynar. MÖ 360'ta tahta çıkan II. Philippos'un önemli bir politik figür olması bölgede yeni güç dengelerinin kurulmasına yol açar. Aynı zamanda Trakya'da ise güçlü Odrys kralı I. Kotys'in öldürülmesi Doğu Trakya'da üç ayrı krallık kurulmasına sebep olur. Kotys'in oğullarından Kersobleptes, Meriç ve Tunca nehirlerinin doğusunu, Berisades Karasu Nehri çevresini ve Amadokos ise Maroneia'nın dağlık bölgesine egemen olur. MÖ 352'de Doğu Trakya'nın egemeni Odrys kralı Kersobleptes'tir. Bu parçalanmış krallık, II. Phillipos'un öncelikle Atina ticaretini engellemek amacıyla yürüttüğü politikasının başlangıcı olarak Doğu Trakya'ya yapacağı askerî bir harekâtın önünü açar. II. Phillipos Byzantion, Perinthos gibi özgür kent devletlerinin desteğiyle Atina ile müttefik olan Doğu Trakya kralının topraklarına sefer düzenler. Kersobleptes'in yenildiği bu kısa seferin başarılı olup olmadığı tartışmalı olsa da Trakya-Atina yakınlaşmasını artırdığı açıktır. Bu tehlikeyi bertaraf etmek amacıyla II. Phillipos, Hellespontos (Çanakkale) ile Bosphoros (İstanbul) boğazlarının kontrolünü ele geçirmek için bir kez daha Doğu Trakya seferi başlatır. MÖ 342-340 yılları arasında yapılan savaşlarda Kersobleptes yenilir ve bölgede Trak egemenliği son bulur. Konuyla ilgili başlıca başvuru kaynaklarını oluşturur. Bu çalışmanın amacı, Demosthenes, Plutarkhos, Diodoros, Isokrates gibi antik yazarların anlatımlarından yola çıkarak, bölgenin egemeni olma çabasındaki II. Philippos'un Doğu Trakya'daki ticaret yollarını kontrol etmek ve altın madenlerini ele geçirmek amacıyla Odrys krallarına karşı izlediği diplomatik, askerî ve politik ilişkileri incelemektir.

Anahtar Kelimeler: II. Philippos'un Yayılmacı Politikaları, Doğu Trakya Tarihi, Devletlerarası Diplomasi Savaşları, Doğu Trakya'nın İşgali, Kersobleptes.

* Prof. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Tekirdağ/ TÜRKİYE, asina@nku.edu.tr; ORCID: 0000-0002-5301-5973, DOI: 10.37879/9789751756411.2023.7

Eastern Thracian Politics of Philip II and Kings of Odrys

Abstract

Throughout history, Thrace has been a region with changing dynamics due to its strategic location. The states dominating this region, such as Persia, Athens and Sparta, lost their powers in the 4th Century BC and the region became open to the domination of new powers. Factors such as the political disintegration, economic difficulties and the distrust in Athens caused by the Peloponnesian wars, which is strengthened by the thalassocracy, played an important role. The fact that Philip II became a significant political figure, who ascended to the throne in 360 BC, led to the establishment of new power balances in the region. At the same time, in Thrace, the murder of the powerful Odrysian king Kotys I caused the establishment of three separate kingdoms in Eastern Thrace. Of the sons of Kotys, Kersobleptes dominated the east of the Maritsa and Tundzha rivers, Berisades was around the Nestos River and Amadokos dominated the mountainous region of Maronia. In 352 BC, the ruler of Eastern Thrace was Kersobleptes, the king of Odrys. This fragmented kingdom paved the way for a military action on the Eastern Thrace to be conducted by Philip II as a beginning of his politics, primarily to prevent Athenian trade. Phillip II, organized expeditions to the lands of the Eastern Thracian king, who was an ally of Athens, with the support of free city states, such as Byzantion and Perinthos. Although it is debatable whether this short campaign in which Kersobleptes was defeated is successful or not, it is clear that it increased the rapprochement of Thrace-Athens. In order to eliminate this danger, Phillip II once again launched an Eastern Thrace expedition to seize the control of Hellespontos (Galipoli) and Bosphorus (Istanbul). In the wars between 342-340 BC, Kersobleptes was defeated and the Thracian domination in the region came to an end. It constituted the main reference sources on the subject. The purpose of this study is to examine diplomatic, military and political relations of Philip II, who tried to take over the region, against the kings of Odrys in order to control the trade routes in the Eastern Thrace and to seize the gold mines, based on the narratives of ancient writers such as Demosthenes, Plutarch, Diodorus, Isocrates.

Keywords: Philip's II Expansionary Policies, The History of Eastern Thrace, Interstate Diplomatic Wars, Invasion of Eastern Thrace, Kersobleptes.

Giriş

Trakya, ulaşılması ve haberleşmesi son derece güç bir coğrafya olarak tanımlanmıştır. Özellikle MÖ 5. yüzyıldan başlayarak Bosphoros (İstanbul

Boğazı) ve Hellespontos'un (Çanakkale Boğazı) dönemin ticaretinde önemli bir rol oynamıştır. Söz konusu bölge kuzeyde Istros (Tuna) Nehri, batıda Makedon toprakları sınırlarında Oskios (Iskar) ve Strymon (Struma) nehirleri, güneyde Ege Deniz'i Thasos (Taşoz) ve Samotharke (Semadirek) adaları ve doğuda Karadeniz kıyılarından Byzantion'a kadar olan bölgeyi içine almaktadır. Herodotos sözü edilen bölge hakkında I. Dareios'un MÖ 513 yılındaki Skythia seferini anlatırken Odryslerin Ülkesi'nden bahsetmiştir.¹ Herodotos, Odryslerin batı sınırını ise Aksios (Vardar) olarak, Plinius ise Strymon Nehri olarak kabul etmiştir.² Antik yazarlar Trakya sınırları içinde tanımlanan Odryslerin ülkesinin sınırlarını kesin olarak vermezler, ancak konumuz bağlamında Makedonya sınırları hakkında görüş edinmemize yardım ederler. Pausanias, Lysimakhos'un hâkimiyeti altında bulunan Makedonya'yı, Trakların güneybatı sınırı olarak vermiştir ki, bu Strymon (Struma) Nehri'nden geçmektedir.³ Strabon, bu bilgileri doğrular nitelikte Strymon Nehri'ne kadar olan topraklarda Makedonyalılar ve Paionialılar ile Trak kökenli kabilelerin oturduğunu söyler.⁴ Ancak nehrin diğer tarafında ise Haimos (Karpatlar) Dağlarına kadar tüm bölge Trakların yoğunlukla yaşadığı yerler olmaya devam etmiştir. Bu sınırlar, konumuz kapsamına kadar büyük ölçüde korunmuş, ancak Roma İmparatorluğu'nun MÖ 168 yılında Pydna Savaşı ile Makedonyalılara boyun eğdirmesiyle değişmiştir. Makedonya dört bölüme ayrılarak Hebros (Meriç) Nehri, Makedonya ve Trakya arasındaki yeni sınır olarak kabul edilmiştir.

I. II. Philippos'un Krallığının İnşası ve Traklarla İlişkiler

Peloponnesos Savaşlarının başladığı MÖ 431 yılından itibaren Doğu Trakya'ya Odrysler egemen olmuş ve başından itibaren bu savaşa Atina'nın müttefiki olarak katılmışlardır.⁵ Söz konusu tarihten başlayarak gelişen Odrys-Makedon ilişkileri I. Kotys'in son yılları ve aynı zamanda II. Philippos'un Makedonya tahtına çıkmasıyla başlar. MÖ 383'te II. Seuthes'in yerine tahta geçen I. Kotys, Odrys krallığını güçlendirmek için doğru kişiydi; güçlü ve siyasi koşullardan yararlanabilecek

1 Hdt., IV. 91.

2 Hdt. IV. 92; Plin., *nat.* IV. 42; A. Erzen, *İlkçağ Tarihinde Trakya (Başlangıçtan Roma Çağına Kadar)*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1994, s.11.

3 Paus., I, 29, 4-5.

4 Strab., VII. 323.

5 Thuk., 2. 29.

yeteneklere sahip bir diplomattı.⁶ Odrys Krallığı onun döneminde doruğa ulaşmış ve yeni doğmakta olan büyük Makedonya Krallığı ile ilişkilerde önemli bir siyasi aktör olmuştu. Ancak, Kotys'in saltanatının ilk on sekiz yılı hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyoruz. Saltanatının sonraki yıllarına ilişkin en güvenilir kaynak olan Atinalı hatip Demosthenes, MÖ 367'de Pers Satrabı Ariobarzanes'e ait olan Sestos'un, I. Kotys tarafından başarısız bir kuşatmaya uğratıldığını yazar.⁷ Odrys kralının çağının en iyi generallerinden biri ve aynı zamanda damadı olan Iphikrates'in yardımıyla, topraklarını ölen Hebrzyzelmiş Krallığı ile birleştirmeyi başarmış gibi görünüyor.⁸ Zira onun amacı yalnızca Odrys krallığını eski boyutuna geri getirmek değil, aynı zamanda stratejik öneme sahip Atina'nın egemenliğindeki Khersenesos (Gelibolu) Yarımadası'na doğru genişletmekti.

II. Philippos ise bir Makedon hanedanlık krizinin ortasında iktidara geldi. Kral Perdikkas ve dört bin askeri, Kral Bardylis komutasındaki Illyriyalılar tarafından savaşta öldürülmüştü.⁹ Ancak bu, pek çok sorun arasından yalnızca biriydi: Makedonya yakınlarında yaşayan Paionialılar Makedon topraklarını aşağılayıcı bir şekilde yağmalamaktaydılar; Illyriyalılar büyük ordular kuruyorlardı ve Makedonya'ı işgal etmeye hazırlanıyorlardı. Buna ek olarak, Makedon kraliyet ailesiyle ilgili olan Pausanias adlı bir kişi, Trakya kralının yardımıyla Makedon krallığı üzerinde bir girişimde bulunmayı planlıyordu. Aynı şekilde, II. Philippos'a düşman olan Atinalılar, Argaeus'u krallığa geri getirmeye çalışıyorlardı.¹⁰

Bu nedenlerle II. Philippos, kardeşi Illyriyalılarla yapılan savaşta öldükten sonra MÖ 359'da tahta geçtiğinde, Makedonya'nın zayıf bir merkezi hükümeti, birkaç kent merkezi, yetersiz insan gücü ve doğal kaynakları vardı.¹¹ II. Philippos'u sarsan dış ve iç krizler, Makedonya'nın bir devlet olarak adlandırılıp adlandırılmayacağını akla getirebilir: toprakları ihtilafiydi, monarşinin yanı sıra birkaç ulusal kurumdan biri olan ordusunun hem morali bozuktu hem de zayıflamıştı, ayrıca kral oluşuna da itirazlar vardı. Ernst Badian, bu koşullar altındaki II. Philippos'un o sırada Trakya'yı işgale hazırlandığını veya ettiğini çürütme bağlamında yeni kralı

6 Michael Zahrtnt, "Early History of Thrace to the Murder of Kotys I (360 BCE)" *A Companion to Ancient Thrace*, ed. J. Valeva, E. Nankov, and D. Graninger, Wiley Blackwell, 2015, s. 44.

7 Dem., II. 26.

8 Zahrant, agm., s. 47.

9 Diod., XVI. 2. 4-5.

10 Diod., XVI. 6. 2.

11 N. G. L. Hammond, "Philip's Actions in 347 and Early 346 B. C.", *CQ* XLIV/2, 1994, s. 367.

kuşatan çeşitli siyasi ve askeri sorunları listeler.¹² Bir yandan Argead ailesinin meşru varisler sağlama gücü, tahtta hak iddia eden çeşitli kişiler iktidarı ele geçirmeye çalışmak için gerekli sadakati toplayabildiklerinden, II. Philippos'un zayıflığını kanıtlama çabasına girmişti. Diğer yandan Makedon devletine yönelik dış tehditler, ülkenin içindeki bölünmüşlüğü karmaşıklaştırmaya ve daha da kötüleştirmeye hizmet etmişti.¹³ II. Philippos, Makedonya'da ve özellikle önceki on yıllarda hiç de alışılmadık olmayan bir durum olan konumunu güvence altına almak için kuzenleri Pausanias ve Argaeus ve üvey kardeşi Arkhelaus da dahil olmak üzere bir dizi davacının üstesinden gelmek zorunda kaldı.¹⁴ Makedon monarşisi Makedon birliğinin kaynağını oluşturduğundan, bu kurumdaki herhangi bir sorun Makedonya'yı fiilen devletsiz bırakmıştır.¹⁵ Böylece Philippos, küçük, bölünmüş, on yıllardır olduğundan daha yoksul, düşmanlarla çevrili ve gerçek bir savaş gücü olmayan son derece "kırılgan bir krallık" miras aldı.

Bu güvensiz koşullar altında acil amacı hayatta kalmak olan Philippos, Pausanias ve Paionialıların Makedon krallığını tahrip etmelerini durdurmak amacıyla desteğini geri çekmek için Trakya krallarından Berisades'e rüşvet verdi. Aynı zamanda, kapsamlı bir yeniden yapılanma ve ordusunu eğitim programı yürüttü. Makedon ordusu, onun iki dış politika aracından biri olacak olan bu sıra dışı gücün temellerini attı. Diodoros, Philippos'un yirmi dört yıl boyunca Makedonyalıların kralı olduğunu ve en önemsiz başlangıçlardan başlayarak krallığını Avrupa'daki en büyük egemenlik olacak şekilde kurduğunu yazar.¹⁶ Makedonya'yı geniş bir bölgeyi savunabilecek ve yönetebilecek, büyük ve yetenekli bir orduya komuta edebilecek ve yasalarında, ekonomisinde ve merkezi otoritenin tanınmasında birleşik bir devlete dönüştürdü.¹⁷ Arkeolojik, numizmatik, epigrafik ve edebi kanıtlar, Philippos'un siyasi hedeflerini kendi ülkesinde planladığı ve başarıyla uyguladığı sonucunu desteklemektedir. Kralın bunu nasıl başardığı konusunda Ellis, II. Philippos'un Makedon ordusuna ve yönetimindeki monarşiye odaklandığını,

12 Richard A. Billows, *Kings and Colonists: Aspects of Macedonian Imperialism*, New York: E. J. Brill, 1995, s. 1; Ernst Badian, "Philip II and Thrace." *Pulpuveva: Semaines Philippopolitaines de L'Histoire et de la Culture Thrace*, Sofia, 1983, s. 53.

13 J. R. Ellis, "The Unification of Macedonia." *Philip of Macedon: 36-47*, edited by Miltiades B. Hatzopoulos and Louisa D. Loukopoulos, Athens: Ekdotike Athenon S. A., 2006, s. 38.

14 Bu zorluklar Diodoros tarafından açıklanmıştır. Diod., XVI. 2. 6-16. 3.6.

15 Billows, *age.*, s. 4.

16 W. L. Adams, "Philip II and the Thracian Frontier" *In Thrace Ancienne 1: Actes 2e Symposium International des Etudes*, Komotini 1997, s. 83.

17 Diod., XVI. 1. 3.

devletini birleştirmek için geleneksel Makedon kurumlarını, özellikle de orduyu ve monarşiyi iyileştirdiğini, selefi I. Aleksandros ve Arkhelaos'un uygulamalarının üzerine kurduğunu söyler.¹⁸

Bununla birlikte II. Philippos'un devletinin sosyal, politik, ekonomik ve kültürel yapısını değiştirmek için bir dizi önlem aldığı, bunların arasında ordunun genişletilmesi ve yeniden düzenlenmesi, kentlerin kurulması, ülke nüfusunu hem mevcut hem de yeni kurulan kentlere dağıtmasıyla toprakların yeniden bölünmesi, doğal kaynakların edinilmesi ve kullanılması, bir idari ve parasal yapının dayatılması ve monarşinin bilinçli olarak güçlendirilmesini kapsıyordu.¹⁹ II. Philippos'un bu yenileşme planlarının siyasi, ekonomik ve sosyal hedeflerine ulaşmasını sağladığını; iç hedeflerine ulaşmak için ise güç ve diplomasiyi birleştirmesine ve ulusal bir kültürü tanımlamanın bir aracı olduğu görülmektedir. Ayrıca, Makedon kralın fethettiği farklı ve çoğu zaman düşman olan halkları sistematik olarak etkisiz hale getirdiğini, onları hem geleneksel hem de yeni sistemlere dahil ettiğini ve böylece bir ulusal bilinç oluşturduğu da anlaşılmaktadır. Tüm bunların sonucunda II. Philippos'un halkları birleştirme konusundaki başarılı çabaları, Avrupa'da gelecekteki ilk bölgesel ulusal devleti ve muhtemelen ilk Hellenistik monarşinin temellerini attığı söylenebilir.

Odrys Krallığı MÖ 440'larda kurulmuştu.²⁰ Kralları I. Kotys, tüm Trakya'yı kontrol etmiş ve Makedonya'nın iç işlerine müdahale edecek kadar güçlü hale gelmişti. I. Kotys, tahtta hak iddia edenlere ya da Khalkidikia Birliği'ne karşı sık sık Makedonya ve Atina ile ittifaklar kurmuş, ancak fırsatını bulduğunda müttefiklerine karşı gelmekten de çekinmemişti. Siyasi gücünü pekiştiren II. Philippos, Trakya'da işgal başladı ve Sitalkes dönemindeki Odrys Krallığı'nın bazı bölümleriyle sınırlarını birleştirerek krallığını güçlendirdi, ardından Atina'nın Bosphoros ve Hellespontos bölgesindeki topraklarını tehdit etmeye başladı.²¹ II. Philippos'un tahta çıkmasından hemen önce suikasta uğramasına rağmen I. Kotys, güçlü bir Trakya yönetiminin Makedon krallığı için politik olarak ne kadar tehlikeli olabileceğini, hem Strymon yakınlarında hem de iç bölgelerdeki ticaret

18 J. R. Ellis, *Philip II and Macedonian Imperialism*, Princeton: Princeton University Press, 1976, s. 49, 53.

19 N. G. L. Hammond - G. T. Griffith, *A History of Macedonia*, Vol. II, Oxford: Clarendon Press, 1979, s. 115.

20 Hammond ve Griffith, *age.*, s. 177, 184 ve 195.

21 Hammond ve Griffith, *age.*, s. 195-196.

yolları boyunca doğal kaynakları ne kadar kontrol ederse ekonomik olarak o kadar tehlikeli olabileceğini göstermişti.

Diğer yandan bu bölge Atina için Karadeniz'in kuzeyinden yaptığı tahıl ithalatı nedeniyle son derece önemli olduğundan Trak kabileleriyle aralarında birtakım gerginliklere ve nihayetinde savaşa yol açtı. MÖ 386 yılında Pers kralı ile Yunan kent devletleri arasında imzalanan "Kral Barışı'nın ilk yıllarında Atinalılar Trakya'dan uzak durduysalar da II. Atina Konfederasyonu'nun kurulmasından sonra, MÖ 370'lerin başında bölgeye geri döndüler. Söz konusu Konfederasyon'a Maroneia, Perinthos ve Byzantion daha MÖ 378/7'de katılırken, bunları daha sonra Selymbria, Elaious, Ainos, Dikaia, Abdera, Neapolis, Thasos ve Samothrake adaları takip etti.²² İttifak üyeliği onları sadece Kotys'in hırslarına karşı değil, diğer tehditlere karşı da korudu. Diodoros, ertesı yıl (MÖ 375) Trakya'da Khabrias tarafından gerçekteştirilen bir başka eylemden daha söz eder. Buna göre, kıtlık çeken Triballi kabilesi bir kıyı kenti olan Abdera'yı işgal ederek topraklarında büyük yıkıma yol açtı. Triballi kabilesi evlerine dönerken bu kez Abderalılar onlara saldırdı ve iki bin kadarını öldürdü. Bunun üzerine Triballi kabilesi misilleme yaparak kenti kuşattı, ancak Atinalı General Khabrias bir anda askerlerle ortaya çıktı ve onları tehlikelerden kurtardı. Adı geçen Trak kabilesini ülkeden kovdu ve kentte hatırı sayılır bir garnizon bıraktı.²³ Bu durum karşısında Abdera gibi Khersonesos kentlerinin Atina'ya yanaşması I. Kotys'ten korunma isteği olarak değerlendirilebilir, zira aynı ittifak girişimlerini Kotys'in öldürülmesinin hemen ardından tekrarlandığını görürüz. MÖ 367 tarihinde başarısız bir istila hareketinden sonra, 363/2'de Kotys başarılı bir hamleyle Khersonesos ve Hellespontos'u doğrudan Odrys egemenliği altına soktu. Ancak bu başarının ömrü kısa oldu: I. Kotys öldü.²⁴

II. I. Kotys'ten Sonra İlişkiler

MÖ 360 yılında I. Kotys'in ölümünün ardından Odrys Krallığı, yıkılma tehlikesiyle karşılaşır ve hatta neredeyse tamamen yok edilmesiyle sona erebilecek sorunlu bir çağa girer. Krallık üçe bölünür: Odrys kralı I. Kotys'in oğlu Kersobleptes, Tonzos (Tunca) ve Hebros (Meriç) nehirlerinin doğusundaki bölgeyi,²⁵ Ksenophon'un *Anabasis*'teki Odrys Kralı Medokos'un oğlu Amadokos, Maroneia'nın dağlık

22 Zahrnt, agm., s. 44.

23 Diod., XV. 36. 1-4.

24 Dem., XXIII. 119.

25 Dem., XXIII. 8.

hinterlandını ve Berisades ise aşağı Nestos çevresindeki bölgeyi aldı. Üç yeni kraldan hangisinin Yukarı Hebros'un bereketli ovalarını aldığı bilinmemektedir. Kersobleptes, babasından Doğu Trakya'daki Atinalılarla bir savaşı ve I. Kotys'in eski saymanı Miltokythes'in yenilenen isyanıyla başa çıkmasına yardımcı olan güçlü paralı asker komutanı Kharidemos'un yardımına başvurdu. Ancak bu bölünmüş krallığı yeniden bir araya getirme girişimi, Yunan paralı askerlerin yanı sıra Atina'nın desteğini alan diğer iki kralın direnişi nedeniyle sonuçsuz kaldı. En sonunda MÖ 357'de Kersobleptes, Odrys Krallığı'nın bölünmesini resmen kabul eden bir barış anlaşmasını kabul etmek zorunda kaldı.²⁶ (IG II² 126).

MÖ 357 yılında II. Philippos Makedonya'da reformlar yapmaya başlar. Bu esnada I. Kotys ve Makedonya Kralı antlaşma yapmak için mektuplaştıklarına ilişkin bilgi ise hala tartışmalı bir konudur.²⁷ Bununla birlikte Athenaios'a göre, Makedonya kralı, I. Kotys'in ikametgahı olan Onokarsis'e bir ziyaret yapmıştı.²⁸ Bu konuda dönemin tarihçileri Kallisthenes, Ephoros ve de Theopompos'un *Philippika* başlıklı eserleri dönem hakkında tutarlı anlatılar sunmasına ve Diodoros'un özellikle XVI. kitabı da II. Philippos'un saltanatının kapsamlı bir özetini içermesine karşın, Trakya'daki olaylar hakkında yok denecek kadar çok az bilgi verirler. Dolayısıyla konuyla ilgili anlatılar Atinalı hatiplerin, özellikle de II. Philippos'a duyduğu düşmanlıkla tanınan hatip Demosthenes'in konuşmalarıyla tamamlanır. Doğal olarak yetersiz ve bazen güvenilmez olan bu anlatılar, tarihsel gelenek nedeniyle devletlerarası ilişkilerdeki gelişmeler belirsiz kalmaktadır. Bununla birlikte II. Philippos ile Odrys krallarının ilk karşılaşması MÖ 359 yılına tarihlenir.²⁹

Atinalılar, Illirya, Paionia ve Trakya krallarıyla ittifak yaparak³⁰ II. Philippos'un ilerlemesini MÖ 356'de engellemeye çalıştılsa da başaramadılar, aksine kral onları kurulan ittifakta kendisine katılmaya zorladı.³¹ II. Philippos'un Trakya'nın üç kralıyla olan ilişkilerinin net bir şekilde anlaşılması ve tarihlendirilmesi, kaynakların yetersizliği nedeniyle kolay değildir; ancak Makedonya kralı bu sırada tebaa-müttefik statüsüne indirgenen Batı Trakya Kralı Ketriporis'e karşı

26 Peter Delev, "Early History of Thrace to Murder of Kotys I (360 BCE)", *A Companion to Ancient Thrace*, ed. J. Valeva, E. Nankov, and D. Graninger, Wiley Blackwell, 2015, s. 35; IG II (2) 126.

27 Ellis, *age.*, s. 49; Badian, *agm.*, s. 51-52.

28 Ath., *Deip.*, 6. 248ef.

29 Dem., XXIII. 119.

30 GHI 157= M. N. Tod, *A Selection of Greek Historical Inscriptions*, Vol. II, from 403 to 323 BC, Oxford, 1948.

31 Diod. XVI. 22. 3.

bir zafer kazanmış gibi görünüyor. Makedonya kralı, MÖ 360 yılında Thasos tarafından kurulmuş olan Krenides kentine gözünü dikti. Kentin kontrolünü kolayca ele geçirdi, yeni yerleşimcilerle nüfusunu artırdı ve adını Philippolis olarak değiştirdi. Bu kentin cazibesi, sonunda yılda 1.000 *mina* değerinde üretilen altın ve gümüş madenleriydi, bu gelir II. Philippos'un mali gücünü artırdı. Paralı askerın ücretlerini ve diğer eyaletlerdeki politikacılara cömert rüşvetleri için büyük ölçüde kaynak sağladı.³² MÖ 355'te II. Philippos, Aşağı Makedonya'daki son Atina karakolu olan Methone kentine saldırdı ve ertesi yıl bir gözünü kaybettiği bir kuşatmadan sonra nihayet kenti ele geçirdi.³³

Odrys krallarıyla Makedonyalıların karşılaşması konusunda Thukydidés, 429/8'de Odrys Kralı Sitalkes'in Makedonya'yı işgal ettiğinde Perdikkas'ın Makedon ordusunu, bu kadar çok sayıda işgalciye karşı savaşa giremeyecek durumda olarak tanımlar ve bu nedenle ülkenin sahip olduğu kalelere kapandıklarını yazar.³⁴ Tarihçiye göre, Makedonyalılar Sitalkes'e piyadeleriyle değil iç kısımdaki müttefiklerinden takviye edilmiş yüzlerce atlılarıyla saldırdılar. Bu süvariler göğüs zırhlarıyla, savaş eğitimi verilen güçlü atlarıyla tüm saldırılarında başarılı oldularsa da birleşik piyade ve süvari kuvvetlerine rağmen Sitalkes'i uzaklaştırmak için sayıca çok yetersiz kaldılar. Odrys kralını Makedonya'dan çıkarmaya yalnızca yetersiz erzak, kötü hava koşulları ve ona karşı ittifak kuran çok sayıda düşman zorladı.³⁵ Thukydidés'in açıklamasından çıkan sonuç, MÖ 5. yüzyılda Makedon ordusunun mükemmel bir süvari ve hatırı sayılır bir piyade gücü bulunduğudur. Ancak yetenekli ve iyi silahlanmış olsalar da Makedon süvarileri, düşmanlarının toplayabileceği birleşik piyade ve süvari sayısı ile hiçbir şekilde baş edemezdi. Thukydidés'in Odrysler Makedonya'yı işgal ettiğinde piyadeden bahsetmemesinin nedeni, o sırada Makedon ordusunun büyüklüğü ve etkinliğinin Odrysler ile eşleşmemesi ve piyadelerin meydan savaşına gönderilmemesi, olasılıkla da Makedon piyadelerinin sayıca azlığıdır.³⁶

Bu güç durumu karşısında Makedonya'nın hem iç hem de dış güvenliği, siyasi amaçlı bir dizi evlilikle de güçlendirildi. MÖ 359 ve 357 yılları arasında II. Philippos, Makedonya'da kuzeyinde yer alan Elimiatıs *arkhonun* kızı Phila ile evlenmiş gibi

32 Diod., XVI. 8. 6.

33 Diod., XVI. 31. 6.

34 Thuk., II. 100.

35 Thuk., II. 101.

36 Hammond ve Griffith, *age.*, s. 147.

görünüyor; Illyria Kralı Bardylis'in kızı Audata; Thesalia bölgesi kenti Larissa'dan Philinna ve II. Philippos'un kraliçesi olan ve 356'da İskender'i doğuran Epireiros hükümdarının kızı Olympias ile evlenerek ittifaklarını pekiştirdi.³⁷ Böylece, MÖ 357'de II. Philippos, Yukarı Makedonya bölgeleri üzerindeki gücünü pekiştirdi ve tarihinde ilk kez birleşik bir Makedon devleti yaratmaya yakındı. Yalnızca kıyıdaki Yunan kolonileri Pydna ve Methone geçici olarak onun kontrolü dışında kalıyordu. Ayrıca kuzey, batı ve güneydeki askerî zaferleri ve evlilikleri de Makedonya'nın bu sınırlarını güvence altına almıştı. Artık geriye Makedonya'nın doğu kanadını güvenli hale getirmek kalmıştı.

II. Philippos'un zamanında güçlü bir Makedon devletinin önündeki engellerin başında Odrys kralları gelmekle birlikte, Makedonya'nın güneydoğu sınırı ile Ege kıyılarında, Atina ya da Khalkidike Birliği tarafından kontrol edilen ya da bu birlikten etkilenen ve Makedonya için hem sürekli bir tehdit oluşturan hem de kendi kaynaklarını tam olarak kullanmasını engelleyen Pydna, Methone, Therme, Potidaia, Argilos ve Amphipolis gibi birçok Yunan kolonisi gelmekteydi.³⁸ Daha da kötüsü, Atinalılar ve Kalkidikeliler limanların ve iç bölgelerin kontrolü için birbirleriyle rekabet halindeydiler, bu nedenle kendi amaçlarına uygun olarak Makedonya ile veya Makedonya'ya karşı ittifaklar yaptılar.³⁹ Bunun üzerine II. Philippos, dağlık bölgeler nedeniyle kötü ulaşım koşulları olan Trakya, Paionia ve Illyria'ya seferlere girişti.

Bu doğrultuda II. Philippos'un MÖ 357'deki ilk hedefi Amphipolis'ti: Strymon Nehri'nin kıyısında yer alan bu eski Atina kolonisi, Trakya ve Hellespontos'a ana erişimi kontrol ediyordu, eğer burasını kontrol altına alırsa, Makedonya'nın doğu tarafında da kontrol ederek korumu sağlayacaktı. Amphipolis vatandaşları, Atinalılar ve II. Philippos arasında Aşağı Makedonya'daki bir Atina kalesi olan Pydna'yı Amphipolis ile değiştirmek için gizli bir anlaşma üzerinde anlaşıldığı için bir türlü harekete geçmeyen Atinalılardan bir kez daha yardım istediler.⁴⁰ II. Philippos, Amphipolis'i aldıktan sonra⁴¹ Atinalılara teslim etmedi, tersine devir teslimi geciktirmek için bahaneler buldu. Bu noktada, II. Philippos'un Amphipolis'teki başarısından sonra toprak kazanma hırsından korktuğu için

37 Ath. *Deip.*, 13. 557 b-d.

38 Billows, *age.*, s. 2; Hammond ve Griffith, *age.*, s. 176, 180.

39 Hammond ve Griffith, *age.*, s. 184-186.

40 Dem., II. 6; FGrH 115 F30 'Theopompos'.

41 Diod., XVI. 8. 2.

Agasilaos tarafından 379'da parçalandıktan sonra yeniden canlandırılan Olynthos liderliğindeki Khalkidia Birliği, Atina ile ittifak aradı. Ancak Atinalılar bu teklifi, kısmen o sırada donanma müttefikleriyle çok fazla sorunları olduğu için ve kısmen de II. Philippos'u dışlamamak ve Amphipolis'i yeniden kazanma şanslarını kaybetmeyi istemedikleri için reddettiler.

II. Philippos Trakya'ya yayılırken, gerçek bir sınır politikasının parçası olarak bu bölgelerde yerleşimler kurarak fethedilen topraklarda birleştirme politikası uygulamaya başladı.⁴² II. Philippos'un madenler de dahil olmak üzere, bölgenin doğal kaynaklarından yararlanmaya başlamadan önce, fethedilen toprakları sağlam askeri, tarımsal ve demografik temeller üzerinde örgütlediği anlaşılmaktadır. Argead monarşisine düşman olan bu yerleşimler arasında Krenides (Philippolis), Beroia, Emathia ve Eordaia kentleri bulunmaktadır. Adları geçen kentler, Dardania boyunduruğundan kurtardığı için kendi rızalarıyla II. Philippos'un ordusuna katıldılar.⁴³ Diğer yandan Makedon kralın kendi adını verdiği Philippopolis, Yunan dünyasında kurucusunun adını taşıyan ilk kenttir. Bu yolla ele geçirilen yerel aristokraziye ait topraklar Makedon krallığının kontrolüne alınıyordu. Örneğin, Philippopolis kenti ile ilgili bir yazıt, eski adı Krenides olan ve Traklar tarafından MÖ 360/359'da kurulan kentin topraklarında ve civarda yaşayan Trakyalıların yaşadığı bölgelere II. Philippos'un sahip olduğunu, bu sakinlerin "yalnızca toprağı ekmelerine ve ürünlerini toplamalarına izin verildiğini" gösteriyor.⁴⁴ II. Philippos'un yerleşim politikalarının sonucu, Makedonya ile eski düşmanları arasında doğudan batıya ve güneyden kıyı bölgelerine doğru geniş bir sınır bölgesinin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

MÖ 359-354 yılları arasında Makedonya'nın kuzeydeki başarısı, yalnızca II. Philippos'un olağanüstü diplomatik ve askeri yeteneklerine değil, aynı zamanda Yunanistan'ın geleneksel büyük güçlerinin MÖ 350'lerdeki zayıflığına da bağlıydı: Sparta, Atina ve Thebai, Sparta, Messenia'nın Epaminondas ve Thebai'nin kaybından kurtulamamıştı ve bu dönemde daha çok Peloponnesos siyasetinde nüfuzunu yeniden kurmakla ilgileniyordu. Atinalılar ise müttefiklerine karşı Sosyal Savaş'a (MÖ 357-355) karışmışlardı. İkinci Atina Birliği'ndeki müttefiklerinin bir kısmı, bundan hoşnutsuz hale geldi. Atina'nın emperyalist davranışı nedeniyle

⁴² Adams, agm., s. 81.

⁴³ Diod., XVI.4.5-6; O. Yarlıgaş, "Makedonya Krallığı'nın Yükselişinin Arkasında Yatan Askeri, İdari ve Ekonomik Nedenlere Bir Bakış", *Cedrus* III, 2015, s. 171.

⁴⁴ N. G.L. Hammond, "The King and the Land in the Macedonian Kingdom", *The Classical Quarterly*, Vol. 38, No. 2, 1988, s. 386.

Rodos, Khios ve Byzantion önderliğinde Birlik'ten ayrılmıştı. İsyancıların elindeki iki deniz yenilgisi, Atinalıların MÖ 355'te barış yapmaya ve ayrılanların bağımsızlığını tanımaya ikna etti ancak bu olaylar Atina'nın ünlü deniz gücünü önemli ölçüde zayıflattı. Son olarak, Thebai'nin Phokis'e uzun süredir devam eden düşmanlığı, Thebai kaynaklarını tüketen Üçüncü Kutsal Savaş'ta (MÖ 355-346) doruğa ulaştı. Bu durum II. Philippos'a Yunan siyasetinin yayılmacı düşüncelerine müdahale etme ve Makedonya'yı Yunanistan'da yeni lider bir güç kurma fırsatı verdi.

Dolayısıyla II. Philippos'un MÖ 359-354 yıllarında otoritesi ve prestiji iyiden iyiye artmıştı: Makedonya'nın sınırlarını özellikle Olynthos ve Khalkidia Birliği ile savaş ve ittifaklarla güvence altına almıştı; Ege Denizi'ne güvenli ve tehidsiz erişim elde etmişti; iyi eğitilmiş ve savaşta sertleşmiş bir ordusu vardı. Ancak, II. Philippos güneyde engellendiği için dikkatini tekrar Trakya'ya çevirdi ve MÖ 353 ile 352 yılları, önceki yıllara benzer şekilde Odrys kralları ile II. Philippos'un önemli yer işgal ettiği askeri ve siyasi olaylarla geçti. Odrys krallığındaki karmaşık siyasi durum ve özellikle de krallığın birleşmesini sona erdirmek üzere olan Kersobleptes ile Amadokos arasındaki çatışma, II. Philippos'u daha yoğun bir diplomasi trafiğine yöneltti.⁴⁵ Bu doğrultuda II. Philippos, MÖ 353'te Kersobleptes'in elçisi Apollonides ile Maronia'da görüşmeler yapmış ve bunun sonucunda Amadokos ve Trakya'daki çıkarlarına karşı ortak bir eylem planı hazırlamışlardı.⁴⁶ Bahane kolayca bulundu; Amadokos, Byzantion ve Perinthoslular sözüm ona Kersobleptes tarafından sıkıştırıldığı için eski düşmanı II. Philippos'un yardımına başvurmak zorunda kalmıştı. Diğer yandan Atinalılar da Kersobleptes ile ittifak yapma planlarına giriştiler. Demosthenes bunu Arkhon Aristodemos'un yönetimi sırasına, daha özel olarak MÖ 352 yılının temmuz veya ağustos aylarına tarihlendirir.⁴⁷ Atinalı hatibin sunduğu gerekçe, MÖ 352 yılının baharında Alopekonesoslu Aristomakhos adında birinin, Atinalı politikacıları en uygun kişinin Kharidemos olduğu ikna etmekte.

Kersobleptes'in çabalarını batıya doğru yoğunlaştırması ise MÖ 353 yılında yapılan anlaşma yoluyla Propontis ve Khersonesos'taki borçlarını güvence altına almak istediğine şüphe yoktur. Dahası aynı yılın ilkbahar ve yazında II. Philippos,

45 Murat Arslan, *İstanbul'un Antikçağ Tarihi: Klasik ve Hellenistik Dönemler*, Odin Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 172.

46 Dem., XXIII.183; Delev, agm., s. 49.

47 Dem., *Arist*, 179.

Thesalia seferiyle meşguldü ve bu belirleyici savaşta, kendi stratejistleri olan otokrat Onomarkhos tarafından yönetilen yirmi bin kişilik Phokis ordusunu yenmeyi başardı.⁴⁸ Makedonyalıların zaferi, Trakya paralı askerlerinin de yer aldığı *phalanks* ve süvarilerin maharetli etkileşimleri sayesinde kazanıldı. Theselia'nın tamamı şimdi II. Philippos'un gücü altındaydı, ancak zaferini takip ederek ve Delphoi'a 'kutsal tapınak soyguncuları' olan Phokislileri yenerek prestijini artırmak ve etkisini Orta Yunanistan'a genişletmek için bir fırsat olduğunu gördü. Orta Yunanistan'a girişi sağlayan Thermopylai Geçidi'ne yürüdü, ancak çok geç kalmıştı. Söz konusu geçit, Phillos komutasındaki Phokisliler, Pherai'nin paralı askerleri ve bu nadir olayda hızla II. Philippos'a karşı çıkmak için harekete geçen Atinalılar tarafından çoktan işgal edilmişti. Bu durumda II. Philippos'un geçişi zorlamanın imkânsız olduğunu kabul etmekten başka seçeneği yoktu.⁴⁹ Ancak bu durumdan değerli bir ders de öğrenmişti: güneydeki düşmanlarına etkili bir tehdit oluşturmak için Thermopylai'daki geçidi ele geçirmenin stratejik önemi. Öte yandan, Theselia ve bilhassa elinde bulunan Amphipolis, Thermophylai Körfezi'ndeki Methone ve Pagasai kentleri üzerindeki II. Philippos'un kontrolü, o zamana kadar Ege Denizi'ni sarsılmadan yöneten Atina için çok ağır bir darbe oldu.⁵⁰ Makedon kral bu durumdan yararlanarak bölge kentlerini bir kez daha Trakların baskısından kurtarmış oldu.⁵¹ Kısacası II. Philippos'un bu diplomasi girişimi de son derece başarıyla sonuçlanmıştı.

Kersobleptes'in Hellespontos'a doğru topraklarını genişletmeyi amaçlaması ve bu doğrultuda yöredeki kentlerin topraklarını yağmalaması üzerine II. Philippos müttefiklerini Trakyalıların saldırılarından korumak için bölgeye askerî harekât düzenledi. Odrys krallarından Orta Trakya'nın egemeni Amadokos'un krallığını devralmıştı, oysa Perinthos ve Byzantion kentleri Makedon kralın müttefikiydi ve şimdi Doğu Trakya'yı yöneten Khersobleptes'i tehdit ediyordu.⁵² Kersobleptes ise baskı altında ve uzaktaki yeni müttefiki (ve muhtemelen bu zamana kadar Onomarkhos tarafından mağlup edilmiş Makedonya kralıyla birlikte, Atinalıların şartlarını kabul etmiş, Amphipolis üzerindeki iddialarını desteklemeyi taahhüt etmiş ve Kardias ve Khersonesos dışındaki Khersonesos kasabalarından elde

48 Diod., XVI. 35, 4-6; 16. 61. 2.

49 Diod., XVI. 38. 2.

50 Diod., XVI. 35, 4-6, 16, 61, 2; Paus., X. 2, 5.

51 Ellis, *age.*, s. 87; Hammond, *agm.*, s. 368.

52 Dem., I. 13.

ettiği gelirler üzerindeki haklarından feragat etmişti.⁵³ II. Philippos'un güçlü müttefiki Khalkidia Birliği düşmanı Atinalılara ittifak isteğini bildirmiş ve kendisini Atina'nın dostu ilan etmişti.⁵⁴ Böyle bir durumda Makedonya'nın gücü dağılıyor gibiydi, öyle ki II. Philippos Thesalia'daki muzaffer ikinci sezonunu bitirir bitirmez ordusunu doğuya geri döndürmek için zaman kaybetmedi. Makedonya kralı kısa zaman içinde Atina'nın müttefiki olan Kersobleptes'e karşı savaşa başladı. MÖ 353'te Kersobleptes'in Hellespontos'u Karadeniz'e bağlayan Propontis (Marmara Denizi) kıyısındaki Heraion Teikhos *territorium*'u Hebros (Meriç) Nehri'nden Perinthos ve Byzantion *territorium*'larına kadar ulaşıyordu.⁵⁵ Heraion Teikhos'un ele geçirilmesinden ve Doğu Trakya egemeni Kersobleptes'in yenilgiye uğratılmasından sonra, toprakları Perinthoslular ve Byzantionlular ve Orta Trakya'nın egemeni Amadokos arasında paylaşıldı. Tam da bu tarihte Perinthos, Byzantion ile 'ortak dış politika yürütme' anlamına gelen *sympoliteia* anlaşması yaptı.⁵⁶

Odrys Kralı Kersobleptes ise Bistonian Gölü ile Pangaion Dağı arasındaki bölgede, yani Nestos ve Strymon nehirlerinin ağızları arasındaki topraklarda bir strateji baskısı uygulamaya karar verdi. Aslında bu, Berisades'in ve onun mirasçılarının topraklarıydı veya diğer ifadeyle Aristoteles'in şahin avlama partileriyle bağlantılı olarak söz ettiği "Ketriporis Trakyası" veya "Amphipolis Trakyası" topraklarıydı.⁵⁷ Ancak iç çatışmalar, iyi niyetleri önemli ölçüde anlamsız hale getirdi. Zira Berisades'in varisleri arasında bir tartışma patlak verdi. Anlaşmazlığı çözemedikleri için, adaletinden dolayı değil, onlardan birinin tarafını tutabileceğine dair ortak korku nedeniyle II. Philippos'a başvurular. Ancak Makedonya kralı diplomasi yeteneğini gösterdi: hiçbir şeyden şüphelenmeyen kardeşlerin üzerine savaş açar gibi sıralanmış ordusuyla yargılamak için geldi ve her birini krallıklarından mahrum etti. Böylelikle tam olarak MÖ 352 yılının kasım ayında diplomasi dehası II. Philippos, Atina'nın Hellespontos'taki faaliyetlerini bahane ederek Trakya'ya girmiş oldu. Gelecekte *Via Egnatia* adını alacak olan güzergâh boyunca Trakya'daki faaliyetlerine ağırlık verdi. Dört bir yandan kuşatılan Kersobleptes, barış yapmaya, tartışmalı Byzantion ve Perinthos'u geri vermeye ve hatta Kersobleptes'in

53 Diod., XVI. 34; Dem. XXIII. 14, 110, 177, 181.

54 Dem., XXIII. 108 vd.

55 Dem., XXIII. 168.

56 Ellis, agm., s. 39, 1977; M.H. Sayar, "Eskiçağda Tekirdağ", *Rodosto'dan Süleymanpaşa'ya Tekirdağ Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu*, 2015, s. 26.

57 Aristot., *Hist. an.* 620 A 34-620 B5.

anlaşmaya sadık kalmasını garantilemek için dört oğlundan birini II. Philippos'a rehin vermeye zorlandı.⁵⁸

Diğer yandan, Olynthoslular liderliğindeki Khalkidia Birliği üyeleri II. Philippos'tan daha fazla korkmaya başladı ve MÖ 352'de Atina ile barış yaptı ve hatta şimdi bir ittifak olasılığını tartışıyorlardı.⁵⁹ Bu, II. Philippos ile olan ittifaklarının ihlal edilmesiydi ve Makedonya'nın tam sınırında ortaya çıkan böyle bir tehdit, Kalkhidikelilerin kaderini belirledi; zira Khalkidikeliler, Thesalialıların sahip olduğu gibi tebaa statüsünü kabul etmeye istekli olsaydı kaderlerinden belki kurtulabilirlerdi, ancak sadakatsizlikleri II. Philippos'un doğasının acımasız tarafını kıskırttı. Demosthenes bu konuda Atinalıların Olythos'un düşmesine göz yumdukları takdirde Atinalıların II. Philippos'un saldırılarını Orta Yunanistan'da, kendi topraklarında da karşılamak zorunda kalacaklarını söyler.⁶⁰ Nitekim Makedonya kralı, aynı yılın sonlarına doğru Khalkidike Birliği kentlerine savaş ilan etti, birer birer kuşattı, ama Olynthos'u en sona bıraktı. MÖ 348'de Kalkhidike kentlerini tamamen yok etti ve Olynthos halkını köle olarak sattı, *territorium*'unu da kendisini destekleyenlere paylaştırdı.⁶¹

Burada, Trakya'daki bu durum, Atinalıların bakış açısından doğal olarak olumlu olarak kabul edildi, bu nedenle de kasım ayında Makedonya'nın Heraion Teikhos kuşatmasıyla ilgili haberler geldiğinde, Atinalılar, II. Philipos'u kendileri için büyük bir kayıp ya da risk olmadan nihayet yenme fırsatı buldukları için umutlandılar. Ancak Kersobleptes, II. Philippos'un hastalığı⁶² ve Atina'nın desteğinin bir araya gelmesiyle Amadokos ile aynı kaderi yaşamaktan son anda kurtuldu. Atinalıların Kersobleptes'e yaptıkları yardımının bedeli ise Kardia dışında, Trakya Khersonesos'unun Hellespontos'tan geçen tahl filolarını korumak için Sestos kentinde bir *klerukhia* kuran Atinalılara devredilmesi olmuştu. Yine de Kersobleptes, Atinalıların yardımıyla bile hala savunmasızdı ve bu nedenle bir rehine olarak oğlunu teslim ettiği II. Philippos'un hala iyi niyetini kazanmayı ve böylelikle kendi konumunu güvence altına almayı umuyordu. MÖ 351 ve 350'de II. Philippos, Yunan kent devletlerine karşı pek eylemde bulunmadı, ancak bir

58 Kiril Jordanov, "The Wars of the Odrysian Kingdom Against Philip II 352-339 BC", *Balkanica*, XXVI, 1995, s. 153-173.

59 Dem., XXIII. 109.

60 Dem., IX. 11.

61 Diod., XVI 52. 9, 53. 1-3; Dem., IX. 26.

62 Dem., III. 5.

sonraki hedefi olan kuzeydeki Olynthos ve Khalkidike Birliği'ndeki Makedon gücüne yönelik bir tehdit ortaya çıktığı zaman, MÖ 349'da durum değişecekti.

III. Khersonesos Olayları (MÖ 349-343)

MÖ 351-348 yılları arasında hem II. Philippos hem de Odrys krallığı stratejik durumlarını ve ilişkilerini yeniden gözden geçirmeye meşguldüler. Bu işleri yapılırken MÖ 346 yılında Atina'nın barış arayan elçileri II. Philippos'un yanına geldi. Atina ile Makedonya arasında iki tarafın da çıkarına olan ve Atinalı müzakerecinin adını taşıyan Philokrates Barışı yapıldı. Philokrates Barışı'ndan birkaç yıl sonra, olasılıkla MÖ 342'de Atinalılar Khersonesos'a Diopieithes önderliğinde bir askeri güç gönderdiler. Atinalı general, Khersonesos Yarımadası'nın batı yakasında kurulan ve II. Philippos'un müttefiki olan Kardialı topraklarına girdi. MÖ 341 yılında II. Philippos konuya savaştan çözüm aramak için hakem olmayı önerdiyse de kabul görmeyince, Kardialılara yardım etmek üzere birliklerini bölgeye gönderdi. Bunun üzerine Diopieithes de Kersobleptes'in toprakları olan bölgelere girerek karşılık verdi.⁶³

II. Philippos'a ilk Atina elçileri Mart 346'da gönderildi.⁶⁴ Kral, muhtemelen şartları görüşmek üzere Atina'ya Makedon temsilcileri göndermeyi kabul etti ve barış görüşmeleri sürerken Khersonesos'a saldırmamayı kabul etti. II. Philippos daha sonra Trakya'da kalan son kral Khersobleptes'e saldırmak için yola çıktı. Atinalılar, II. Philippos'un temsilcileriyle istişare ederek barış ve ittifak şartlarını kabul ettikten sonra, kral ve müttefiklerinin barış yeminlerini almak için Makedonya'ya ikinci kez elçiler gönderdi. II. Philippos'un diplomasideki kurnazlığının sonraki olaylardan daha iyi bir örneği yoktur: İlk olasılıkla müttefiklerinin hepsinin orada olmadığı gerekçesiyle, yemin etmeyi kasten erteledi. Bu arada, Atina'nın müttefiki olan Khersobleptes krallığını işgal etti.⁶⁵ Sonra Atina'nın ikinci elçiler grubuna Thebaililer, Tesalialılar, Phokisliler ve Spartalılarından gelen ve amacı II. Philippos ile Kutsal Savaş'ın yerleşimini tartışmak olan diğer elçilerle ayrı ayrı görüştü.⁶⁶ Thebaililer ve Tesalialılar onun Yunanistan'ın hegemonyasını devralmasını ve nefret edilen Phokislileri cezalandırmasını istediler.⁶⁷ Atinalı ve Spartalı müttefikleri tarafından desteklenen Phokisliler ise krala sorunu savaşa çözmemesi

63 Hammond-Griffit, *age.*, s. 237.

64 Aiskh., 2. 18.

65 Aiskh., 2. 89-90; Dem., XIX. 156.

66 Iust., 8. 4. 1-3.

67 Iust., 8. 4. 4-5.

için yalvarıyorlardı.⁶⁸ II. Philippos, diplomasi becerisiyle her iki elçi grubuna da gerçek niyetini açıklamayarak hepsine Kutsal Savaş'tan bekledikleri sonuçlar için tam desteğini vereceğine ikna ederek iyi niyet ve güvenlerini kazanmayı başardı.

IV. II. Philippos Yeniden Trakya'da (MÖ 342-341)

II. Philippos MÖ 342 yılının ortalarında, o sıralar ittifak içinde olduğu Byzantion ve müttefiklerinden Atinalılara karşı kendisine yardım etmelerini istemek bahanesiyle Trakya'ya bir kez daha sefer düzenledi. Byzantion kenti ve II. Philippos, MÖ 355 yılında başlayan Kutsal Savaş sırasında Thebai'nin müttefikleri olarak Thebai ordusuna değişik şekillerde yardımda bulunmuş olmalıdır. Diğer yandan II. Philippos'un Byzantion ve Perinthoslularla ne zaman bağlaşıklık kurduğu ve bu uzlaşmanın hangi koşullar altında gerçekleştiği kesin olarak bilinmemektedir. Bununla birlikte söz konusu anlaşma, muhtemelen MÖ 351 ile 346 yılları arasında bir tarihte gerçekleşmiş olmalıdır.⁶⁹ Byzantion ve Perinthoslular, II. Philippos'un kendilerine karşı Olynthoslulara benzer niyetler beslediğinin farkına vararak kendisiyle yaptıkları ittifakın gerçekte Byzantionluları hiçbir zorunluluk altında bırakmadığı gerekçesiyle bu teklifini kabul etmediler ve sonunda da II. Philippos'un düşmanlığını kazandılar. II. Philippos'un kurmuş olduğu devletlerarası dostluklar, kendisinin birlik içinde yer alan kentlere karşı güvenilmez tutumu ve yayılımcı politikası nedeniyle MÖ 340'lı yılların ikinci yarısında bozulmuş ve bazı kentler ittifaktan ayrılmışlardı. Zira Demosthenes'e göre, Makedonya kralı, bir kenti diplomasi yoluyla kendi tarafına çekmeyi başaramadığı zaman oraya ordusuyla saldırıp ele geçiriyordu.⁷⁰ Bu yüzden hatip Atinalılara, henüz ellerinde fırsat varken II. Philippos'u Khersonesos Yarımadası'nda ya da Byzantion önlerindeki durdurmaya çalışmalarını tavsiye etmiştir.⁷¹ Diğer yandan Makedonya kralının gerçek amacı Diodoros'a göre, Hellespontos'ta Yunanlıların topraklarına sürekli saldıran ve yağmalayan Khersobleptes ile uğraşmaktır.⁷²

Makedonya kralının amacının MÖ 352'den bu yana kendisine meydan okuyan Khersobleptes'i cezalandırmak olduğuna hiç şüphe yoktur. Bu doğrultuda Trakya Kralı'nı yener ve topraklarından kovar.⁷³ Ancak II. Philippos'un hedefleri, MÖ

68 Iust., 8. 4. 6-7.

69 Arslan, *age.*, 171-172.

70 Arslan, *age.*, 175; Dem., XVIII. 244.

71 Dem., VIII. 17-18

72 Diod., XVI. 71. 1.

73 Dem., XII. 10.

340'ta Perinthos'a saldırmadan önceki iki yıl boyunca sefere devam ettiği için Khersobleptes'in cezalandırılmasından daha geniş kapsamlı olmalıydı. Zira seferleri onu Hebros Nehri'nin ötesine Trakya'nın uzak kuzeyine götürdü ve o bölgedeki Getai Kralı'nın kızıyla olan ittifak evliliği, bu kabileyeye karşı başarısının bir işaretiydi. Böylelikle II. Philippos, Odrys Krallığı'nın çoğunu genişlemiş krallığına dahil etti, muhtemelen onu Makedon bir generalinin yetkisi altında bir Makedonya eyaletine dönüştürdü.⁷⁴ Trakya'nın kuzey kısımları da bağımlı krallıklara dönüştürüldü. Bu nedenle, II. Philippos'un aslında başından itibaren tüm Trakya'nın fethini planladığı anlaşılıyor ve bu Trakya seferlerinin esas amacının, Perslere saldırmaya hazırlık olarak kuzey kanadını Makedonya'dan Hellespontos'a kadar güvence altına almak istemesi çok olası.

MÖ 341 yazında, II Philippos Trakya seferiyle uğraşmakla birlikte Khersonesos ile Byzantion'u tehdit etmeyi ve ilerlemesini de sürdürmekteydi.⁷⁵ Bu yüzden Byzantion donanması Thasos limanlarına yelken açarak Makedonya kralının egemenliği altındaki topraklara, Trakya ve Khersonesos'a akınlar düzenledi.⁷⁶ Atinalılar ise Demosthenes'i, Byzantion ile Atina arasında dostluk ve müttefiklik anlaşması yapmak üzere elçi heyetinin başında Byzantion'a gönderdi. Demosthenes verdiği etkili söylevlerle Byzantion ile birlikte Abydos ve Euboa'yı Atinalılarla ittifak yapmaya ikna etti.⁷⁷ Böylece Makedonya kralını en önemli müttefiklerinden yoksun bırakmayı başardı.

MÖ 340 yılında, II. Philippos ve Atina arasında, Bosphoros'u Hellespontos'a bağlayan küçük deniz Propontis'te çıkarları çatıştığı için savaş patlak verdi. Atinalı komutan Diopieithes, II. Philippos'un müttefikleri olan ve Atinalılar tarafından Khersonesos'taki topraklarının bir parçası olarak talep edilen Kardya'ya saldırmıştı. II. Philippos'un bu anlaşmazlığı tahkime götürme teklifi Atina tarafından reddedildi ve bu nedenle Kardya'yı bir saldırıdan korumak için birlikler sağladı.⁷⁸ Diopieithes misilleme olarak Trakya'da II. Philippos'a ait yerlere saldırdı.⁷⁹ Temmuz MÖ 340'ta II. Philippos, Diodoros'a göre, kendisine

⁷⁴ Diod., XVII. 62. 5; Arr., *Anab.*, 1. 25.

⁷⁵ Arslan, *age.*, 177; Dem., IX. 20; 35; X. 68. 9.

⁷⁶ Dem., XII. 2.

⁷⁷ Dem., XVIII. 238.

⁷⁸ Dem., 12. 11.

⁷⁹ Dem., 12. 2; 8. 8. 9.

karşı olan ve Atinalıları⁸⁰ tercih eden Propontis'teki Perinthos kentine saldırdı ve kuşattı, daha olası bir neden ise II. Philippos'un Khersobleptes'e karşı kalkışacağı seferine asker tedarik etmemesiydi. Ancak, batı sınırındaki Makedon gücünün büyümesinden giderek daha fazla rahatsız olan Pers kralının emriyle o bölgedeki Pers satrapları tarafından Perinthos'a para, erzak ve paralı askerler sağlayarak yardım gönderildi.⁸¹ Perinthos'a ayrıca asker ve generaller gönderen Byzantion kenti tarafından da yardım edildi.⁸² Bu nedenle II. Philippos, Karadeniz'e ve Karadeniz'den erişimi kontrol eden dar boğaz olan Bosphoros'a komuta ettiği için stratejik olarak çok daha önemli olan Byzantion'a saldırdı ve kuşattı.⁸³ Ancak, MÖ 339'un başlarına gelindiğinde Perinthos ve Byzantion'u ele geçirmekten umudunu kaybetmişti, bunun üzerine kuşatmayı kaldırdı.

Sonunda Makedonya kralı, Byzantion ve Perinthos başta olmak üzere Hellespontos ve Bosphoros kıyılarındaki birçok kentle barış anlaşmaları imzalamış ve mütarekeler yapmıştı.⁸⁴ Ardından Hellespontos ve Bosphoros'a doğru ilerleyerek bir şekilde buraların denetimini ele geçirerek Makedonya'dan Bosphoros'a kadar sahil yolu güzergahını kontrolü altına aldı.⁸⁵ II. Philippos'un amacı boğazların hakimiyetiydi ama esas itibarıyla Makedonya'yı Yunanistan'ın en önemli gücü haline getirmektir. Böylelikle Makedon kralı ile Odrys kralı arasındaki çatışmalar sona erdi. Perinthos ve Byzantion kentleri ve kral Amadokos gibi müttefikler edinerek Kersobleptes'in askeri ve siyasi planlarının zayıflatığı, yukarıda adı geçen kentlerle ittifaklar kurduğu ve de Atina'nın bölgedeki çıkarlarını baltaladığı için memnundu. Böylelikle Odrys Krallığı'nın başka devletlerle ittifaklara girmesini engellemeyi de başarmıştı.

II. Philippos'un Trakya'daki son seferinin arka planında Odrys krallarının kontrol etmesinin yanı sıra bölgenin çoğunun kontrol edilmesine ve üzerinde kalıcı bir denetim kurulmasına yol açmıştır. Kersobleptes ve bir zamanlar II. Philippos'a dost olan Amadokos'un oğlu ve halefi III. Teres, Odrys topraklarından kovuldular, ancak muhtemelen hayatta kaldılar. II. Phillipos'un bu seferinin antik kaynaklarda ayrıntıları ne yazık ki anlaşılabilir ve yetersizdir.

80 Dem., XVI. 16. 74. 2

81 Dem., XVI. 75. 1;11. 5.

82 Diod., XVI. 75. 2.

83 Arslan, *age.*, 171.

84 Arslan, *age.*, s.172.

85 Hammond, *agm.*, s. 372.

Sonuç

Sonuç olarak MÖ 400 ile 341 yılları arasında Odrys krallarıyla Makedonya arasındaki sorunlar II. Philippos'un tahta çıkmasıyla başlar: sınır komşuları Illyrialılar, Makedonya kralı Perdikkas'ı öldürülmüş ve kurdukları büyük ordularla ülkesini işgale hazırlanmaktaydılar; Makedonya krallığını ele geçirmek isteyen kraliyet ailesinden Pausanias, Trakların yardımıyla krallık iddiasında bulunmaktaydı; aynı zamanda Paionialılar da Makedonya topraklarını acımasızca yağmalamaktaydı. Atinalılar ise II. Philippos'a düşman olan II. Argaeus'u krallığa geri getirmeye çalışmaktaydılar. Böyle bir ortamda II. Philippos, doğudaki komşuları Trakyalıların yanı sıra Illyrialılar ve Paionialılara karşı yaptığı seferleriyle düşmanlarını etkisizleştirmiş, bir dizi politik ittifaklar kurarak ve *koinon* denilen ortaklık anlaşmaları yaparak Makedonya sınırlarının güvenliğini sağlamıştır. Bu faaliyetlerine Karadeniz ticaretini kontrol eden bölge kentlerini, başta Doğu Odrys krallığı ve Yunan koloni kentlerini ilhak etmiştir. Pydna, Potideia, Maroneia, Stageira, Olynthos, Methone, Abdera ve diğer kasabalar kuşatmış, yakıp yıkmış ve sakinleri de köle olarak satmıştır. Makedonya kralı Yunan kentlerini yağmalayıp yok ederken bile Atina ve Thebai'yi bölmeyi başarmış, güneydeki Yunan kent devletlerinin bölgedeki çıkarlarını sonlandırmıştır. Daha sonra Odrys krallarının zengin alüvyonlu topraklarını, genişleyen askeri kuruluşunu *meritokrasi* yoluyla ödüllendirmek için kullanmıştır. II. Philippos, diplomatik zaferlerinden savaş alanında elde edilenlerden daha fazla başarı sağlamıştır. Diplomaside hüner ve savaşta üstünlüğü bir araya getirerek Bosphoros ve Hellespontos üzerindeki denetim etkisini artırmış ve Odrys Krallığı'nın özerkliğine son vermiştir. Bu parlak devlet adamının değeri, hem oğlu Büyük İskender'in dehası hem de yaşamının ve eylemlerinin günümüze ulaşan temel kaynağı baş düşmanı olan Atinalı hatip Demosthenes tarafından anlatılması ve de Makedonya kralının sömürüsüne odaklanan ilk genel Yunan tarihi olan Theopompos'un *Philippika* başlıklı eserinden günümüze yalnızca fragmanlar kalmış olması nedeniyle gölgede kalmıştır.

Kaynaklar

Antik Kaynaklar ve Kısaltmalar

Arr. *anab.* (= Arrianus, *Anabasis*) Kullanılan Metin ve Çeviriler: *İskender'in Anabasis'i*, Çev. H. Örs, İstanbul 1945.

Aristot. *Hist. an.* (= Aristoteles, *Historia Animalium*) Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Historia Animalium*. With an English translation by A. L. Peck I-III. Cambridge, Mass.-London 1965 (The Loeb Classical Library).

Ath. *Deip.* (= Athenaios, *Deipnosopisticarum Epitome*) Kullanılan Metin ve Çeviriler: *The Deipnosophistis*. With an English translation by C. B. Gulick, vol. I-VII. Cambridge, Mass.-London 1927-19996. (The Loeb Classical Library). *Athenaei Deipnosopisticarum Epitome*, Rec.: S. P. Peppinki I-II. Leiden 1937-1939.

Demosthenes, I-XVII, XX *Orations: Olynthiacs; Philippics; Halonnesus; Minor Public Orations; Speech Against Leptines*, vol. I. With an English translation by J. H. Vince. Cambridge, Mass.-London 2004 (7 bsk.) (The Loeb Classical Library).

Dem. *Arist.* (= Demosthenes, *In Aristocratem*) Kullanılan Metin ve Çeviri: *Orations XXI-XXVI. Against Aristocrates*, vol. III. With an English translation by J. H. Vince. Cambridge, Mass.- London 19986 (The Loeb Classical Library).

Dem. (= Demosthenes) *Cor.* (= *de Corona*) Kullanılan Metin ve Çeviri: Demosthenes, *Orations XVIII-XIX. De Corona; De Falsa Legatione Vol, II*. With an English translation by C. A. Vince and J. H. Vince, Cambridge, Mass.-London 19998 (The Loeb Classical Library).

Dem. (= Demosthenes), *Söylevler*. Kullanılan Metin ve Çeviri: C. Şentuna. Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2001.

Dio. (=Diodorus Siculus. Books XV.20-XVI.65. Loeb Classical Library. Vol. VII. Translated by Charles Sherman. Cambridge: Harvard University Press, 1953; Reprint 1980. Diodorus Siculus. Books XVI.66-XVII. Loeb Classical Library. Vol. VIII. Translated by C. Bradford Welles. Edited by G.P. Goold. Cambridge: Harvard University Press, 1963; Reprint 1983.

GHI 157= M. N. Tod, A Selection of Greek Historical Inscriptions, vol. II, from 403 to 323 BC, Oxford, 1948.

FGrHist= *Die Fragmente der griechischen Historiker*. F. Jacoby. I-XV. Berlin-Leiden 1923-1958.

Hdt. (= Herodotos, *Historiae*) Kullanılan Metin ve Çeviriler: *The Persian Wars*. With an English translation by A. D. Godley, vol. I-IV. Cambridge, Mass.-London 1920-200412 (The Loeb Classical Library). Herodotos, *Herodot Tarihi*. Çev.: M. Ökmen-A. Erhat. İstanbul 1991 (2bsk).

IG=Inscriptiones Graecae, consilio et auctoritate Academiae Litterarum Borussicae ed. maior: I-IV, VII., IX., XI., XII., XIV. Berlin 1873-1939.

Iust. (= Marcus Iulianus Iustinus, *M. Iuliani Iustini Epitoma Historiarum Philippicarum Pompei Trogi*) Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Epitome of the Philippic History of Pompeius Trogus*. With an English translation by J. C. Yardley. With introduction and explanatory notes by R. Develin. Atlanta, GA 1994.

Paus. (= Pausanias, *Periegesis tes Hellados*) Kullanılan Metin ve Çeviri: *Description of Greece*. With an English translation by W. H. Jones, vol. I; III-IV; W. H. Jones and H. A. Ormerod, vol. II; R. E. Wycherley, vol. V (Illustrations and Index). New York 1918-200410 (The Loeb Classical Library).

Plin. *nat.* (= G. Plinius Secundus “Yaşlı”, *Naturalis Historia*) Kullanılan Metin ve Çeviri: *Natural History*. With an English translation by H. R. Rackham, vol. I-V; IX; W. H. S. Jones,

vol. VI-VIII; D. E. Eichholz, vol. X. Cambridge, Mass.-London 1938-2004 (8.Bsk.) (The Loeb Classical Library).

Strab. (= Strabon, *Geographika*) Kullanılan Metin ve Çeviriler: *The Geography of Strabo*. With

an English translation by H. L. Jones I-VIII. London, New York 1917-1932 (The Loeb Classical Library). Strabon, *Coğrafya*. Çev.: A. Pekman. İstanbul 2000.

Thuk. (= Thukydides) Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Peloponnes Savaşı*. Çev.: T. Gökçöl, İstanbul 1976.

Modern Kaynaklar

Adams, W. L., “Philip II and the Thracian Frontier.” *In Thrace Ancienne 1: Actes 2e Symposium International des Etudes*, Komotini 1997, s. 81-88.

Arslan, Murat, *İstanbul’un Antikçağ Tarihi: Klasik ve Hellenistik Dönemler*, Odin Yayıncılık, İstanbul 2010.

Badian, Ernst, “Philip II and Thrace”, *Pulpuveva: Semaines Philippopolitaines de L’Histoire et de la Culture Thrace*, Sofia 1983, s. 51-56.

Billows, Richard A., *Kings and Colonists: Aspects of Macedonian Imperialism*. New York: E. J. Brill, 1995.

Delev, Peter, "Thrace from the Assassination of Kotys I to Koroupedion (360-281 BCE)" *A Companion to Ancient Thrace*, ed. J. Valeva, E. Nankov, and D. Graninger, Wiley Blackwell, 2015, s. 48-58.

Ellis, J. R., *Philip II and Macedonian Imperialism*. Princeton: Princeton University Press, 1976; rpt. 1986.

Ellis, J. R., "Philip's Thracian Campaign of 352-351", *Classical Philology*, Vol. 72, No. 1, 1977, pp. 32-39

Ellis, J. R., "The Unification of Macedonia." *Philip of Macedon*, edited by Miltiades B. Hatzopoulos and Louisa D. Loukopoulos. Athens: Ekdotike Athenon S.A., 2006 s. 36-47

Erzen, A., *İlkçağ Tarihinde Trakya: Başlangıçtan Roma Çağı'na Kadar*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1994.

Hammond, N. G. L., "The King and the Land in the Macedonian Kingdom", *The Classical Quarterly*, 1988, Vol. 38, No. 2, 1988, s. 382-391.

Hammond, N. G. L., "Philip's Actions in 347 and Early 346 B. C.", *CQ XLIV/2*, 1994, s. 367-374.

Hammond, N. G. L. – Griffith, G. T., *A History of Macedonia*, Vol. II, Oxford: Clarendon Press, 1979.

Jordanov, Kiril, "The Wars of the Odrysian Kingdom Against Philip II 352-339 BC", *Balkanica XXVI*, 1995, s. 153-173.

Sayar, M. H., "Eskiçağda Tekirdağ", *Rodosto'dan Süleymanpaşa'ya Tekirdağ Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu*, İstanbul 2015, s. 23-38.

Yarlıgaş, Oğuz, "Makedonya Krallığı'nın Yükselişinin Arkasında Yatan Askeri, İdari ve Ekonomik Nedenlere Bir Bakış" *Cedrus III* 2015, s. 163-180.

Zahrnt, Michael, "Early History of Thrace to the Murder of Kotys I (360 BCE)" *A Companion to Ancient Thrace*, ed. J. Valeva, E. Nankov, and D. Graninger, Wiley Blackwell, 2015, s. 35-47.

